

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Cap. 8. De errore personæ, & conditionis servilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

si impedi-
mentum
vni soli sit
cognitum,
opus est
novo con-
tractu,

Notabile
consilium.

si impedi-
mentum
utriusque co-
gnitum,

tractu ignoratum, eo cessante per dispensatione, vel alio modo, non satis est sic perseverare vt prius, vel affectu maritali coniugem cognoscere; sed opus est nouo contractu. Ratio est; quia per illum consensum continuatum, seu per illam perseverantiam, & per illum affectum maritalē, non intendunt coniuges de nouo contrahere, sed solum in precedenti perseverare: atqui precedens coniugiu nullū erat: ergo nō sufficit sic permanere, sed necesse est vt intēdant de nouo cōtrahere. Hoc autem fiet, si alter, qui nouit impedimentum interuenisse, alteri aperiat, eumq; inducat vt rursus contrahere velit: vel si id commodē fieri non potest, satis erit illum inducere, vt ad sui solatiū, & ad testandum coniugalem affectum, rursus velit contrahere, perinde ac si iam primū coniugium iniretur. Non enim est necesse, vt impedimentum in specie significetur; vt vult Scotus dist. 35. Neque etiā vt significetur in genere; vt vult Nauar. cap. 22. nu. 45. Vide Caietanum tom. 1. Opusculo 12. & Sotum dist. 28. art. 2.

Ratio est; Quia, etsi alter nesciat Matrimoniu hactenus fuisse inualidum, imō etsi omnino putet fuisse validum, si tamen de nouo intendat contrahere quantum in se est, erit validus contractus, quamuis ex illo errore ad hoc fuerit inductus. Sic si quis contrahat Matrimonium, eō quōd putet sponsalia, quæ fecerat, non potuisse dissolui, quæ tamen reuera dissolui poterant: vel si profiteatur in Religione, eō quōd putet votum simplex ingrediendi Religionem non potuisse irritari, vel dispensari, validē contraxit vel vouit.

Dico Secundo: Si impedimentum sciatur ab utroq; coniuge, sufficit virtualis consensus, qualis est copula maritali affectu tentata.

CAPVT VIII.

De errore persona, & conditionis seruilis.

D V B I V M I.

Utrum error persona matrimonium dirimat?

135 R Espondeo, & Dico Primo: Error personæ matrimonium irritum reddit, siue sit Error Antecedens, siue Concomitans.

Notandum Primo: Errorem in proposito esse duplicem; alius enim dicitur Antecedens, qui est causa actus: vt si nesciens hanc esse seruam, contrahas cū ea, id nullo modo facturus, si scires. Alius dicitur Concomitans: vt cū aliquis facit quippiam cum ignorantia rei, quod tamen esset facturus etiam si sciret: hic error non est causa rei.

Notandum Secundo: Quadrupliciter hominem posse decipi in proposito. Primo, Circa personam: vt si putes hanc esse Rachelem, cū tamen sit Lia. Secundo, Circa conditionem seruilis: vt si putes esse personam liberam, quæ tamen est serua. Tertio, Circa qualitatem: vt si putes esse nobilem, sanam &c. quæ non est. Quarto, Circa fortunam: vt si putes esse diuitem, quæ nō est. Nunc

Probatur Propositio: Error personæ tollit consensum Matrimonij cum hac persona: ergo ir-

Error Per-
sonæ irri-
tus.

ritum reddit contractum. Antecedens probatur: quia non consentit, nisi in eam personam, quæ animo concepit: ergo non consentit in hanc, eum hanc animo non conceperit. Vnde sequitur hoc impedimentum esse iuris naturæ.

Quod etiam Error Concomitans dirimat, Probatur; quia ille, qui cum hoc errore consentit, reipsa non intendit consentire in hanc, sed in eam quam animo conceptam habet. Ergo non contrahit cum hac. Nec refert, quod sic animo sit affectus, vt vellet consentire, si illam cognosceret; quia reipsa non consentit: Matrimonium autem nascitur ex consensu, qui reipsa est, non ex eo, qui esset facta aliqua hypothesi.

Dico Secundo: Error qualitatis & fortunæ nō dirimit: quia iste error non est circa rei substantiam, sed circa quid extrinsecum. Vnde iste vere intendit consentire in personam, quæ presens est, cui putat inesse aliquas qualitates; vt nobilitatem, virginitatem, &c. Ergo, quamuis illæ qualitates non insint, firmus tamen erit contractus. Quod patet ex alijs contractibus, emptione, venditione, locatione, & similibus.

136 Error qua-
litaris, vel
fortunæ, nō
irritat.

D V B I V M II.

Utrum error conditionis seruilis dirimat coniugium?

R Espondeo: Error conditionis seruilis dirimit matrimonium, siue sit antecedens siue concomitans: modò tamen is, qui contrahit cum illo errore, sit liber. Patet hoc ex Capitulo Ad nostrā, de Coniugio seruorum. & Capitulo Si quis liber, 29. quæst. 2.

137 Si liber cō-
trahat cum
serua.

Speciatim Probatur de errore Concomitante: quia qui sic contrahit, verè ignoranter contrahit, ac proinde non efficitur Matrimonium. Nam in Capitulo Ad nostrā, absolute dicitur Non esse matrimonium, quando liber ignoranter contrahit cum serua. Idem patet ex multis Canonibus 29. qu. 2. qui requirunt cognitionem conditionis seruilis.

Neque satis est, quod liber ita sit dispositus, vt vellet contrahere, quamuis sciret sponsæ conditionem; quia non idcirco reipsa vult, vt supra dictum est. Si tamē exprimeret se consentire quamuis sponsa esset serua, vel si sic saltem consentiret interius dum contrahit, esset verum Matrimoniu.

Notandum hic Primo: Si seruus contrahat cum serua, quamuis ignoret eius conditionem, validum erit matrimonium: quia par est viri utque conditio.

138 Si seruus
cum serua,

Notandum Secundo: Si liber dubitet de seruitute sponsæ, vel contra: & nihilominus contrahat: validum erit matrimonium: quia non censetur ignoranter contraxisse.

Si liber du-
bitet de
seruitute
sponsæ.

Notandum Tertio: Si liber qui contraxit cum serua ignoranter, postea cognoscat eius conditionem, & nihilominus accedat ad eam affectu maritali, validatur matrimonium, salvo decreto Concilij Tridentini, quod requirit Parochi & testium presentiam. Ratio est: quia tali coniunctione censetur de nouo velle contrahere, cū sciat matrimonium hactenus non fuisse validum.

Si liber cō-
tracto ma-
trimonio,
sciat esse
seruam,

Petes: Quando aliquis dubitat de seruitute alterius contracto iam matrimonio, Utrum fiat validum matrimonium si accedat ad coniugem?

Si dubitet.

Respondeo Primo: Certum est effici validum matrimonium, si accedat affectu maritali exigens debitum.

Si exigat
debitum,

debitum. Nam cum dubitet de firmitate, censetur tali petitione, quantum in se est, velle contrahere. Respondeo Secundo: Si verò solum reddat debitum affectu maritali, vel si solum reddat affectu fornicario, vel solum ne fraudet coniugem in isto matrimonio, nõ fiet validum matrimonium. Fiet autem validum matrimonium, si ita reddat debitum, vt velit contrahere. Ita Siluester V. Matrimonium 8. q. 3. Et videtur posse intelligi ex Cap. Inquisitionis. De sententia excommunicationis.

DVBIVM III.

Vtrum serui possint contrahere iugis dominis?

Respondeo: Seruos posse contrahere iugis dominis. Patet Cap. 11. De coniugio seruorum, vbi id expresse habetur. Et Can. Omnibus 29. q. 2. Ratio est: quia contrahere matrimonium est iuris naturæ: nam quisque à natura ius habet contrahendi matrimonij, & conseruandi naturam humanam: seruitus autem iurè gentium introducta est, quod ius non debet euertere ius naturale. Adde, quod carere matrimonio, pertinet ad statum perfectionis, ad quæ nemo iniustus compelli potest.

Petes Primò: An seruus contrahens cum libera efficiatur liber?

Respondeo: Non fieri liberum, nisi in quibusdã casibus. Primò, Si dominus tradat ipsum vxori libera ignoranti eius seruitutem, nec illi eam indicet, tunc enim fit liber: si tamen ipsa sciat eius seruitutem, ipse non efficiatur liber. Secundò, Si domino sciante, nec contradicente, seruus contrahat cum libera, quam dominus scit ignorare esse eius conditionis seruilis. Tertio, Si dominus seruo dotem constituat ad matrimonium ineundum, efficiatur ipse liber, etiamsi contrahat cum libera sciante eius conditionem seruillem. Vide Couar. 2. p. de Sponsalibus cap. 3. §. 7.

Petes Secundò: An matrimonium in istis casibus sit validum, si liber ignoret alterius seruitutem?

Respondeo: Validum esse matrimonium. Ita docet Glossa in Cap. finale, De coniugio seruorum. Panormit. & alij DD. ibidem. Siluester V. Matrimonium 8. q. 2. n. 5. Soto dist. 35. a. 2. Et ratio est: quia seruus ille in eo instanti in quo contrahit, iam est liber ex dispositione iuris, ac proinde non amplius subest impedimentum. Dices: Contractus est causa cur fiat liber: ergo prior est contractus, quam habitas contrahendi in seruo; & consequenter contractus erit nullus. Respondeo: Contractus est prior libertate in genere causæ efficientis; sed in genere causæ materialis libertas est prior matrimonio: sicut in rebus naturalibus illustratio æris in genere causæ efficientis prior est de pulsione tenebrarum; sed in ordine causæ materialis prior est depulsio tenebrarum, quam illustratio æris.

Petes Tertio: An dominus possit seruum, qui contrahit matrimonium, vendere in alienam prouinciã?

Respondeo: Communis sententia Doctorum est, quando consensu domini factum est matrimonium, seruum non posse in longinquas oras distrahi, quod vxor commodè sequi non possit. Si autè sine consensu domini factum sit, quidam dicunt dominum posse illum vendere in quauis loca. Ita Nauar. c. 22. n. 32. Sed hoc non videtur absolutè verum: Nã est contra charitatem virum ab vxore diuellere. Ita D. Thom. q. 52. a. 2. ad 4. vbi dicit cogendum dominum ac ita diuendat seruum. Et D. Antoninus

3. p. tit. 1. c. 3. Soto d. 35. a. 1. In vno tamen casu sententia Nauarri teneri potest: nempe, si dominus esset in maxima aliqua necessitate constitutus, cui non posset aliter occurrere, nisi ita vendendo seruum. Et tunc vxor teneretur eum sequi.

Petes Quarto: An hoc impedimentum seruilis conditionis sit Iuris natura, an Ecclesiastici?

Respondeo: Hoc impedimentum non esse Iuris nature, sicut est error personæ; sed Ecclesiastici. Ita communiter DD. D. Thomas d. 36. a. 1. q. 2. Soto d. 35. a. 2. Quod non sit Iuris natura, patet: nã ille verè cõsentit in hanc personam, neque aliã animo gerit, sed solum fallitur in accidentaria qualitate, sicut is qui putat esse nobilem, virginem, &c. Merito tamen Ecclesia tale impedimentum induxit in fauorem eius qui liber est: quia per tale matrimonium grauius deciperetur. Nam serua non potest liberè reddere debitum suo coniugi, cum sit obstricta obsequijs domini.

CAPVT IX.

De impedimento voti, & Ordinis sacri.

DVBIVM I.

An votum dirimat matrimonium?

Notandum est: Votum aliud esse simplex, aliud sollempne. Solempne dicitur, quod nuncupatur in susceptione Ordinis sacri, vel in Religionis per Sedem Apostolicam approbatæ professione. Ita expresse habemus Capitulo Quod votum, de Voto in 6. Simplex autem est, omne aliud votum, quod non est sollempne.

Dico Primò: Votum simplex impedit quidẽ matrimonium contrahendum, cum sine graui peccato non possit contrahi; non tamen dirimit, si contrahatur: quod intellige secundum Iuris communis dispositionem. Nam ex priuilegio Summi Pontificis fieri potest, vt votum simplex emissum in aliqua Religione secundum certam formam, dirimat matrimonium; vt patet ex Constitut. Greg. XIII. quæ incipit, Ascendente Domino.

Dico Secundò: Votum sollempne in Religione approbata tacitè vel expresse emissum, dirimit matrimonium. Hæc propositio est fide tenenda.

Dixi: In Religione approbata: quia si quis profiteatur in Religione non approbata per Sedem Apostolicam, non erit impedimentum dirimens, vt in tertio ordine S. Francisci, vel S. Dominici: neque enim tale votum est propriè dictum sollempne; vt patet ex Capitulo Quod votum.

Dixi: Tacitè vel expresse emissum: quia vtroque modo fieri potest professio, etiam post Concilium Tridentinum; vt patet ex responsis Cardinalium. Expresse quidẽ fit, dum certa formula recitatur. Implicitè verò, si quis exacto anno professionis gesserit habitum professorum, & gerat se in officijs vt professum. Nunc

Probatur propositio Primò: Ex Concilij Concilium Chalcedonense can. 16. dicit virginem, quæ se Deo consecrauit, similiter & Monachum, non posse nuptialia iura contrahere: quod si hoc inuenti fuerint perpetrare, excommunicentur. Vbi indicat tales nuptias esse illicitas. Quod patet primò, quia dicit non posse eos nuptialia iura contrahere. Quibus verbis significatur non tantum hoc esse peccatum, nam de hoc nemo vnquam dubitauit, sed

Si debitum reddat.

139 Affirma. cur.

Seruus contrahens cum libera, sit quatuor casibus liber.

Quid si liber in his casibus ignoret alterius seruitutem?

140 Seruus coniugatum dominus ne vendat in alienam prouinciã.

Excipit casum

141 Impedimentum seruilis conditionis est solum iuris Ecclesiastici.

142 Votum aliud sollempne, aliud simplex.

143 Votum simplex non irritat matrimonium.

144 Solempne irritat.

145 Concilia Chalcedonense.

